

กระบวนการขับเคลื่อนการจัดการองค์ความรู้ สำนักงานเกษตรอำเภอหนองโดน ปี ๒๕๕๔

ความเป็นมา

สำนักงานเกษตรอำเภอหนองโดน ได้นำการจัดการองค์ความรู้มาช่วยขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยในปี ๒๕๕๔ มีการดำเนินการจัดการความรู้ในโครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยดำเนินงานจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้กับวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้ การดำเนินการจัดการความรู้ดังกล่าวมุ่งหวังเพื่อการพัฒนาคน พัฒนางานและพัฒนาองค์กร ให้มีความรู้ในการปฏิบัติงานและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อภารกิจที่หน่วยงานได้รับ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อดำเนินการจัดการความรู้ ให้อยู่ในระบบที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกคนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้ตลอดเวลา
๒. เพื่อดำเนินการพัฒนาความรู้และขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ให้สามารถดำเนินงานตามภารกิจและยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้จนสำเร็จ
๓. เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถนำความรู้ ที่ได้จากการดำเนินการจัดการความรู้ไปใช้เผยแพร่สู่เกษตรกร และนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในพื้นที่

วิธีการดำเนินงาน

๑. ตั้งคณะทำงานการจัดการองค์ความรู้
๒. ทบทวน แนวคิด กระบวนการ และเป้าหมายจัดการความรู้
๓. จัดประชุมคณะทำงาน
๔. ดำเนินการตามกระบวนการจัดการความรู้

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น

ผลการดำเนินงานตามกระบวนการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) ที่สำนักงานเกษตรอำเภอหนองโดน ดำเนินการปฏิบัติดังนี้

กำหนดเป้าหมาย (KV. Knowledge vision) มี ๒ ขั้นตอน ได้แก่

๑. การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identificution) จัดประชุมคณะทำงาน เพื่อทบทวนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการความรู้ในองค์กรในช่วงที่ผ่านมา เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดทำแผนปฏิบัติการ และระดมความคิดเห็นและตรวจสอบองค์ความรู้ ได้แก่ ความรู้จัดแจ้ง และความรู้ในตัวบุคคล เพื่อนำมาจัดทำทะเบียนองค์ความรู้

๒. การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge and Acquisition) คณะทำงานจัดการความรู้ ร่วมกันจัดเก็บความรู้เดิมที่มีอยู่ในองค์กร ร่วมกันสร้าง แสวงหา ค้นคว้าหาความรู้ใหม่เข้ามาเพิ่มเติมจากภายนอกองค์กร อย่างน้อย ๑ คน ต่อ ๑ เรื่อง โดยมีความหลากหลายรูปแบบ คือ

- ถอดองค์ความรู้ใหม่จากเกษตรกรผู้ประสบผลสำเร็จ
- จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดองค์ความรู้
- จัดเวทีเรียนรู้โดยเชิญผู้รู้ในพื้นที่ให้มาเล่าผลงาน
- ค้นหาความรู้ใหม่จากภายนอกองค์กรโดยการค้นหาใน Internet และทำการถอดองค์ความรู้ จดบันทึก และเก็บรวบรวมไว้ในองค์กร

การจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KS. Knowledge Sharing) มี ๒ ขั้นตอน ได้แก่

๑) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ Knowledge Sharing

๑.๑ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ใช้ระบบส่งเสริมการเกษตรเป็นเครื่องมือในการดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ เวทีตามระบบส่งเสริมการเกษตร

๑.๒ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับเกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการในระดับตำบล ซึ่งใช้เวทีการประชุม สัมมนา และอบรมตามโครงการส่งเสริมการเกษตรประจำปีที่ได้รับ การสนับสนุนให้ดำเนินการ

๒) การเรียนรู้ (Learning) ของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองโดนได้ใช้กิจกรรมตามแผนงานโครงการส่งเสริมการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณประจำปีเป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกร ทั้งการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การจัดทำแปลงเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติ เป็นต้น จึงทำให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ และมีความรู้ใหม่เกิดขึ้นตลอดเวลา

การบริหารคลังความรู้ (KA. Knowledge Asset) มี ๓ ขั้นตอน คือ

๑) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ คณะจัดการองค์ความรู้ของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองโดน ดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้พร้อมตัดแยกหมวดหมู่ของความรู้ทั้ง EK และ TK และจัดทำทะเบียนความรู้ไว้ในสำนักงานเกษตรอำเภอหนองโดน

๒) การประมวลกลั่นกรองความรู้ คณะทำงานจัดการความรู้ทำการตรวจสอบ ตรวจสอบองค์ความรู้ จัดเรียงเนื้อหาเสนอให้สมบูรณ์เข้าใจง่ายพร้อมเผยแพร่

๓) การเข้าถึงความรู้ มีการดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้ เพื่อให้ผู้ใช้ความรู้สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา หลากหลายช่องทาง ได้แก่

- การเผยแพร่ความรู้สู่เจ้าหน้าที่ผ่านทาง Website ของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองโดน

- เผยแพร่ความรู้สู่เกษตรกร เช่น แผ่นพับ

องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่

องค์ความรู้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอหนองโดนได้รวบรวม สร้าง แสวงหา ประมวล และกลั่นกรอง พร้อมทั้งจัดเก็บรวบรวมเผยแพร่ผ่านสื่อและช่องทางต่างๆ คือ การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

โดย : นางสาวอุษา จุลวรรณ ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

เวทีประชาคม เป็นการพบปะของผู้คนที่มีความหลากหลายด้านข้อมูล ประสบการณ์และความคิด มาร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ ความคิด เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา วางแผนงาน ดำเนินงาน โดยใช้ความแตกต่างหลากหลายของแต่ละคนเป็นจุดแข็งโดยการใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นต้องนำมาใช้ในการจัดเวทีประชาคมเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมสูงสุด การทำงานแบบมีส่วนร่วมอาศัยหลักการทำงานที่ยึดสมาชิกของกลุ่มเป็นศูนย์กลาง

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมีขั้นตอนและรายละเอียดวิธีการซึ่งได้มาซึ่งแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

๑. จุดประกายความคิด เป็นขั้นตอนกระตุ้นให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนหันมาให้ความสนใจกลุ่มของตนเอง โดยจัดเวทีพูดคุยเพื่อกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหา ที่เกิดความหวังที่จะทำให้วิสาหกิจชุมชนอยู่รอดร่วมกัน เช่นพูดคุยถึงการเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบกับวิถีความเป็นอยู่และความหวังของวิสาหกิจชุมชน

๒. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเข้าใจสถานการณ์และร่วมกันกำหนดอนาคตของวิสาหกิจชุมชน ขั้นตอนนี้ต้องหาวิธีให้สมาชิกได้เห็นข้อมูลทั้งหมดร่วมกัน และได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์เรียนรู้กันว่าสถานการณ์ของชุมชนปัจจุบันในเรื่อง การผลิต รายได้ ทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางสังคม เป็นอย่างไร มีเรื่องราวอะไรบ้างที่สำคัญ มีปัญหาสำคัญอะไรที่จะส่งผลต่อวิสาหกิจชุมชน และสาเหตุของปัญหาคืออะไร และสิ่งที่ยากที่สุดในการวิเคราะห์กลุ่ม คือ การที่สมาชิกไม่แสดงความคิดเห็น ดังนั้นวิธีการหนึ่งที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การใช้กระบวนการวิเคราะห์ SWOT Analysis เข้ามาช่วยในการทำงานกับวิสาหกิจชุมชน เพื่อค้นหาแนวทาง ความเป็นไปของกลุ่มว่าจะเดินทางไปทางไหน การวางแผนการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา ที่จุดอ่อนในวิสาหกิจชุมชน โดยใช้หลัก SWOT Analysis ความหมายขอคำว่า SWOT

Strengths คือ จุดแข็ง หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในวิสาหกิจชุมชนที่เป็นบวกซึ่งวิสาหกิจชุมชนนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึงการดำเนินงานภายในที่วิสาหกิจชุมชนสามารถทำได้ดี

Weaknesses คือ จุดอ่อน หมายถึง สถานการณ์ภายในวิสาหกิจชุมชนที่เป็นลบและด้อยความสามารถ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึงการดำเนินงานภายในวิสาหกิจชุมชนที่ไม่สามารถทำได้ดี

Opportunities คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานของวิสาหกิจชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของวิสาหกิจชุมชน

Threats คือ อุปสรรค หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อวิสาหกิจชุมชน

๓. ร่างแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน หลังจากรู้คำตอบว่าวิสาหกิจชุมชนต้องการอะไร อยากเห็นอะไรในอนาคต โดยกำหนดแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนระยะ ๓ ปี ข้างหน้าที่วิสาหกิจชุมชนต้องการหรืออยากเห็นและสิ่งที่จำเป็นต้องทำเพื่อบรรลุจุดหมายและแก้ไขปัญหา เพื่อขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนไปข้างหน้ารายละเอียดของแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนประกอบไปด้วย

๑. บทที่ ๑ รายละเอียดโครงการ

๒. บทที่ ๒ สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

๓. บทที่ ๓ ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน

๔. บทที่ ๔ วิเคราะห์สถานการณ์วิสาหกิจชุมชน

๕. บทที่ ๕ แนวทางการพัฒนา แยกเป็น ๓ แผน คือแผนถ่ายถอด , แผนลงทุน และแผนฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในรายละเอียดแผนจะกล่าวถึงแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมงบประมาณ

๔. ประชาคมแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นการให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้ร่วมกันพิจารณาถึงความถูกต้องของแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน สะท้อนเรื่องราวความเป็นจริงของวิสาหกิจชุมชน มีความชัดเจนว่าจะเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมของวิสาหกิจชุมชนในทางที่ดีขึ้น

๕. ทบทวนปรับปรุง เมื่อนำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติแล้ว อาจไม่ตรงกับสถานการณ์
จริงที่เกิดขึ้น เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นเรื่องปกติจึงต้องมีการทบทวนแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอยู่
ตลอดเวลาเพื่อให้แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นแผนที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง